

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
سال دهم / شماره سی‌وهشتم / تابستان ۱۴۰۰

ارائه مدلی برای شفافیت اطلاعات مالی در صنعت بیمه کشور

امیررضا نعمت‌اللهی

دانشجوی دکترای حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب
am2004az@yahoo.com

رویا دارابی

دانشیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب (نویسنده مسئول)
royadarabi110@yahoo.com

فاطمه صراف

استادیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب
aznyobe@yahoo.com

یداله نوری فرد

استادیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب
Dr_y_noorifard@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۳/۱۲ تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۴/۰۳

چکیده

یکی از مهمترین عوامل در شفافیت اطلاعات مالی، مؤلفه‌های مالی می‌باشند. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرای آن توصیفی است و هدف آن ارائه یک مدل کاربردی برای شفافیت اطلاعات مالی در صنعت بیمه و تشریح مؤلفه‌ها و ابعاد تشکیل‌دهنده مدل نهایی است. برای انجام این پژوهش در ابتدا با مرور ادبیات، تهیه ماتریس مؤلفه‌ها و تجمیع و تلخیص اولیه ماتریس مؤلفه‌ها به انتخاب مؤلفه‌های مقدماتی پرداخته شد و با نظرسنجی و مصاحبه عمیق از تحلیل‌گران و خبرگان صنعت بیمه و اساتید دانشگاه، مؤلفه‌های نهایی تعیین و طبقه‌بندی عوامل با محوریت آیین نامه ۸۸ شورای عالی بیمه در چهارطبقه، صورت پذیرفت. جامعه آماری این پژوهش شامل متخصصان مالی صنعت بیمه بوده است که جمعاً ۱۲۰۰ نفر برآورد شدند. در این پژوهش از آزمون‌های کلموگروف اسمیرنف برای تعیین توزیع داده‌ها، آزمون کی-ام.ا. و بارتلت برای مناسب بودن نمونه اندازه‌گیری و روش حداقل مربعات جزئی برای مدل سازی استفاده و در نهایت با روش حداقل مربعات جزئی و نرم‌افزار اسمارت pls به تدوین مدل نهایی پژوهش پرداخته شد. با استفاده از مدل این پژوهش به شکل کمی می‌توان میزان شفافیت اطلاعات مالی هر یک از شرکت‌های صنعت بیمه را اندازه‌گیری و رتبه‌بندی نمود.

واژه‌های کلیدی: افشای اطلاعات، شفافیت، شفافیت اطلاعات مالی، صنعت بیمه.

۱- مقدمه

امروزه اطلاعات رکن اصلی حیات بازار در هر کسب و کاری است و سرمایه‌گذاران به اطلاعاتی که از طرف شرکتها منتشر می‌شود تکیه می‌کنند، آن‌ها به اطلاعات معتبر، به موقع و قابل فهم در قالب‌هایی که به راحتی قابل تجزیه و تحلیل باشد، نیاز دارند. بازار سرمایه، یکی از منابع بسیار تعیین‌کننده قدرت و توان اقتصادی ساختاریافته در هر کشور است و وجود اطلاعات شفاف یکی از الزامات کارایی بازار سرمایه است (رحمانی و له داد، ۱۳۹۰، ۹۵). صنعت بیمه به عنوان یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی کشورها محسوب می‌شود که توسعه آن شاخصی برای توسعه کشورها تلقی می‌گردد. در صنعت بیمه کشور در حال حاضر مدل جامعی که بتوان با مینا قرار دادن آن، سطح شفافیت مالی شرکت‌های فعال در این صنعت را تعیین نمود، در وجود ندارد. در این پژوهش مدلی مبتنی بر الزامات خاص و ماهیت وجودی کسب‌وکار بیمه با توجه به جایگاه خاص آن در تولید ناخالص داخلی و اقتصاد کلان کشور، ارائه می‌شود. اهمیت اطلاعات و شفافیت اطلاعاتی، ضرورت تدوین سیاست‌های مشخص و ساختارهای سازمانی مناسب را برای ارزیابی و بهبود شفافیت توجیه می‌کند. برای بهبود شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها، باید مکانیزمی برای اندازه‌گیری و ارزیابی این مفهوم وجود داشته باشد و در مراحل بعدی به کشف کاستی‌ها و حوزه‌هایی که نیاز به بهبود و ارتقاء سطح شفافیت دارند پرداخت. با این وجود، سنجش و ارزیابی شفافیت کار بسیار مشکلی است. میزان شفافیت به صورت نظری، در حقیقت میزان دقت و درستی اطلاعات دریافتی و کامل بودن آن‌ها و در یک کلام، کیفیت اطلاعات را بیان می‌کند. قطعاً چنین اعتباری تنها از طریق ارزیابی اطلاعات فراهم خواهد شد (خالقی مقدم و خالق، ۱۳۸۷، ۳۴).

افشای کامل، به موقع و باکیفیت اطلاعات مالی، به افزایش شفافیت این اطلاعات منجر شده و عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد. از طرف دیگر، افشای توأم با شفافیت صورت‌های مالی می‌تواند کسب بازده‌های غیرواقعی را کاهش دهد (حقیقت و علوی، ۱۳۹۲، ۱)، تحقیقات بوشمن و همکاران (۲۰۰۴) نشان داده است که شفافیت در گزارش‌های مالی می‌تواند اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش دهد و در طرف مقابل عدم شفافیت می‌تواند موجب بدبینی و افزایش ریسک تصمیم‌گیری‌ها شده و در نهایت به ارزش‌گذاری ضعیف شرکت و عدم اطمینان منجر شود (بوشمن، پیوتروسکی و اسمیت، ۲۰۰۴، ۲۲۶). از نظر اصول کلی حاکمیت شرکتی، شفافیت فعالیت‌های شرکت و صورت‌های مالی و معاملات از عوامل اصلی حفظ حقوق سهامداران است و آگاهی آن‌ها به تمام این امور بر مبنای شفافیت گزارش‌ها، حقی است که در اصول حاکمیت شرکتی به آن اهمیت داده شده است. «آیین‌نامه گزارشگری و افشای اطلاعات مؤسسات بیمه» مصوب شورای عالی بیمه، در حال حاضر تنها مستند الزام افشای اطلاعات شرکت‌های بیمه است که به تنهایی پاسخ‌گوی نیاز این صنعت نیست. شایان ذکر است مسئله اصلی پژوهش، نبود یک مدل جامع و مناسب در خصوص شفافیت اطلاعات مالی در صنعت بیمه بوده که در این پژوهش به دنبال ارائه مدلی مناسب و کاربردی در صنعت بیمه خواهیم بود و سوال اصلی این تحقیق چگونگی مدل شفافیت اطلاعات مالی در صنعت بیمه کشور است. نزدیک به دو دهه از فعالیت نظام نوین بیمه‌ای در ایران می‌گذرد. مقررات و اصول حاکم بر عملیات آن مشمول تغییرات بسیاری بوده است. تدوین و تصویب مقررات مربوط به تأسیس بیمه‌های خصوصی از یک سو و شکل‌گیری جریان جدید خصوصی‌سازی

بیمه‌های دولتی از سوی دیگر، بستر لازم برای افزایش دامنه رقابت در عرصه صنعت بیمه را فراهم کرده است. وجود یک نظام بیمه‌ای سالم و باثبات ضمن آنکه به ایفای مؤثر نقش بیمه در اقتصاد ملی کمک شایانی می‌کند، می‌تواند در تسهیل جریان پرداخت‌ها و برقراری و حفظ نوعی انضباط مالی نیز مؤثر و سودمند واقع گردد و از سویی دیگر، در مورد بیمه‌گذاران، به‌عنوان ذینفعان اصلی شرکت‌های بیمه، شفافیت معاملات بیمه‌ای از اهمیت خاصی برخوردار است (برزیده، پریزادی و احمدی زاد، ۱۳۹۲، ۱۸۲). بازار صنعت بیمه همانند بازار کالاهای دست‌دوم و بورس دستخوش پدیده انتخاب نامساعد است که در نتیجه وجود اطلاعات نامتقارن حاصل می‌شود. عدم تقارن اطلاعات که موجب عدم سنجش صحیح ریسک و کاهش سود شرکت‌های بیمه از یک‌سو و افزایش عدم اعتماد ذینفعان به شرکت‌های بیمه می‌شود عامل بروز پدیده انتخاب نامساعد است. شفافیت اطلاعات می‌تواند ضمن کاهش اثرات این موضوع نتایج بسیار مشهودی در ادای تعهدات آتی شرکت‌های بیمه، کارآمدی و توانگری نظام مالی این صنعت و در نهایت بهبود وضعیت اقتصادی و توسعه کشور شود. انتظار می‌رود با برقراری شفافیت در بازار بیمه، شناخت ریسک‌هایی که بیمه‌گران با آن مواجه هستند میسر شده و مدیریت ریسک‌ها کارآمدتر شود (مطلبی، ۱۳۸۲، ۷۲). مباحث مالی در شرکت‌های بیمه‌ای دارای پیچیدگی‌های بسیاری است و ماهیت عملیات حسابداری در شرکت‌های بیمه با سایر بنگاه‌های تجاری تفاوت اساسی دارد. از جمله آن می‌توان به بحث گرفتن ذخایر فنی، ذخایر خسارات معوق، ذخایر ریاضی و سایر ذخایر فنی اشاره داشت که چه از لحاظ ماهیت فعالیت و چه از منظر انعکاس اعداد و ارقام در صورت‌های مالی در هیچ صنعتی به این شکل دیده نمی‌شود، از سوی دیگر رعایت استانداردهای گزارشگری بین‌المللی مالی برای شرکت‌های بیمه، چالش‌های مهمی را به بیمه‌گران در صنعت بیمه تحمیل خواهد نمود.

با عنایت به مطالب مذکور اهمیت موضوعی شناسایی عوامل دخیل در شفافیت شرکت‌های بیمه مشخص است و ضرورت پرداختن به آن و ارائه چهارچوب مشخص جهت ارتقای سطح شفافیت شرکت‌های بیمه امری است که این پژوهش درصدد آن است. سوال اصلی در این پژوهش این است که مدل شفافیت در صنعت بیمه کشور چگونه است؟ در این تحقیق شفافیت اطلاعات مالی از دو منظر مدنظر محقق قرار گرفته است. یکی، افشای یا عدم افشای شاخص‌ها و دیگری وجود یا عدم وجود شاخص‌هایی که شفافیت را تحت تأثیر قرار خواهد داد. شفافیت اطلاعات مالی از منظر این پژوهش متغیری وابسته بوده که بر اساس عوامل تعیین‌شده در مدل، اندازه‌گیری خواهد شد و این پژوهش به دنبال ارائه مدلی است که با استفاده از مؤلفه‌هایی که در طول پژوهش شناسایی می‌شود، بتوان سطح شفافیت اطلاعات مالی در صنعت بیمه را با استفاده از آن تعیین کرد.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

شفافیت اصطلاحی است که توسط افراد مختلف به گونه متفاوتی تفسیر می‌گردد. عده‌ای از آن به‌عنوان مفهوم واحدی مانند اقلام افشاء شده در گزارش فعالیت سالانه تعبیر می‌کنند. عده‌ای نیز معتقدند شفافیت به معنی انتشار اطلاعات از کانالی به‌غیر از صورت‌های مالی و یا گزارش فعالیت سالانه مانند کانال مطبوعات است (گرنون و میک، ۱۹۹۷، ۸). اما برخی نیز بر دیدگاه جامع مبتنی بر محیط اطلاعاتی شرکت تأکید می‌کنند

(بوشمن، پیوتروسکی و اسمیت، ۲۰۰۴، ۲۵۲). شفافیت اطلاعات عبارت است از یک همگرایی از شاخه‌های مختلف اطلاعات و نقل‌وانتقال آن‌ها به گروه‌های ذینفع در زمانی که آن‌ها به اطلاعات نیازمند هستند (واعظی، سلطانی فتح و تمیمی، ۱۹۹۱). نقطه تمرکز دسته‌ای از تعاریف استفاده‌کنندگان از اطلاعات هستند به‌عنوان مثال ویشوانات و کافمن^۳ (۱۹۹۹) شفافیت را جریان بهنگام و قابل‌اتکا اطلاعات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی می‌دانند این جریان به صورتی است که همه افراد صاحب حق و علاقه به آن دسترسی داشته باشند. آن‌ها بر کیفیت جریان اطلاعات شامل دسترسی، مربوط بودن، باکیفیت و قابل‌اتکا بودن تأکید دارند. این پژوهشگران عدم شفافیت را ناشی از ایجاد عمدی هرگونه ممانعت برای دسترسی افراد به اطلاعات، ارائه نادرست اطلاعات و یا ناتوان بودن بازار در کسب اطمینان از مربوط بودن و سایر ویژگی‌های کیفی اطلاعات می‌دانند. کهلر^۴ شفافیت را در حسابداری چنین تعریف می‌کند: نمایش واضح یک واقعیت یا یک وضعیت در ترازنامه و یا صورت مالی دیگر و یا یادداشت‌های همراه آن‌ها و یا در گزارش حسابرسی (کهلر، ۱۹۸۳). حساس‌یگانه و خیرالهی (۱۳۸۷) معتقدند وجه اشتراک همه تعاریف شفافیت قابلیت دسترسی به اطلاعات و توانایی برقراری ارتباط و وجود جریان دریافت و ارسال اطلاعات است، زیرا قابلیت دسترسی به اطلاعات از ابعاد مهم دستیابی به شفافیت بوده و در هنگام ارسال اطلاعات از طریق سیستم حسابداری، نیاز به شفافیت تشدید می‌شود. خالقی مقدم و خالقی (۱۳۸۶) نیز جنبه‌های مشترک موجود در تعاریف این واژه را شامل دسترسی، مربوط بودن و کیفیت و قابلیت اتکا می‌دانند.

مدل‌های پایه‌ای در سنجش شفافیت اطلاعات مالی در دنیا مشهورند که در این پژوهش نیز به‌عنوان پیشینه‌ای قوی در نظر گرفته شده‌اند. مدل استاندارد اند پورز^۵ حاوی ۹۸ مؤلفه اطلاعاتی است که در سه زیرگروه عمده شامل فرآیند و ساختار هیئت مدیره (۳۵ سؤال)، شفافیت مالی و افشاء اطلاعات (۳۵ سؤال) و ساختار مالکیت و حقوق سرمایه‌گذاران (۲۸ سؤال) دسته‌بندی شده است.

شاخص انجمن تحقیقات و مدیریت سرمایه‌گذاری^۶ که یکی از معروف‌ترین رتبه‌بندی‌های صورت گرفته بر اساس سطح افشاء اطلاعات و رتبه‌بندی است. این رتبه‌بندی که بر اساس شاخصی ۸۶ متغیره توسط کارشناسان این انجمن انجام شد منجر به بانک اطلاعاتی ارزشمندی از رتبه‌های افشاء شرکت‌ها شد و پژوهشگران زیادی از نمرات افشاء شرکت‌ها در این بانک اطلاعاتی به‌عنوان نماینده سطح و کیفیت افشاء شرکت‌ها در پژوهش‌های خود استفاده کردند. گزارش کمیته منتخب انجمن حسابداران خبره آمریکا (کمیته جنکینز)^۷ نیز یکی از پرکاربردترین منابع برای تحقیق در خصوص شفافیت اطلاعات است. در آوریل ۱۹۹۱ کمیته‌ای توسط انجمن حسابداران خبره آمریکا موسوم به کمیته جنکینز تشکیل شد تا روی مربوط بودن و مفید بودن گزارشگری تجاری تحقیق کند و نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان از اطلاعات را به شیوه‌ای منسجم و روشمند مشخص کند. مطالعه صورت گرفته توسط کمیته جنکینز شامل هشت پروژه بود که مبنای فهم کمیته در مورد نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان است. گزارشگری طبق این مدل فرآیند تخصیص بهینه سرمایه را که یکی از اصول اساسی برای اقتصاد سالم است بهبود می‌دهد و شامل ۵ گروه اصلی: داده‌های مالی و غیرمالی، تجزیه و تحلیل

مدیریت از داده‌های مالی و غیرمالی، اطلاعات آینده نگر، اطلاعات در مورد مدیریت و سهامداران و پیشینه شرکت می‌باشد. (آذر، انواری رستمی و حاجیان، ۱۳۹۳، ۹۵).

پژوهشگران برای تدوین شاخص شفافیت اطلاعاتی و افشاء، به منظور اندازه‌گیری سطح افشاء و شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها از روش‌های مختلف اما نسبتاً نزدیکی استفاده کرده‌اند. اکثر پژوهشگران با مطالعه وسیع ادبیات افشاء، شاخص‌های شفافیت و افشاء و مطالعه منابع اطلاعاتی شرکت‌ها و گزارش‌های منتشر شده توسط شرکت‌ها در ابتدا دست به تهیه یک لیست کامل از مؤلفه‌های قابل افشاء توسط شرکت نموده‌اند.

در این تحقیق نیز رویکرد پژوهشگر مستقیم است و شاخص‌های تدوین شده از پژوهش‌های سابق و تعدیلات آن محقق می‌گردد. به منظور استخراج شاخص‌های شفافیت مالی ادبیات موضوعی و تحقیقات مرتبط مورد بررسی قرار گرفت که خلاصه آن در جداول ۱ و ۲ زیر آمده است. لازم به توضیح است در این مرحله شاخص‌های عمومی و پایه در موسسات مالی و اعتباری فارغ از نوع صنعت مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول ۱- پژوهش‌های داخلی

سال	محققین	عنوان پژوهش	خلاصه و نتایج پژوهش
۱۳۹۵	کامیاب، زهرا	تأثیر افشای اطلاعات و رتبه بندی شفافیت بر روی قیمت گذاری نادرست اقلام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران	نتایج نشان می‌دهد در شرکت‌هایی که شفافیت و افشای اطلاعات کمتری دارند، سرمایه گذاران قادر به درک اختلاف پایداری اقلام تعهدی نیستند و با بهبود افشاء این اختلاف پایداری بهبود می‌یابد. همچنین سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار تهران با شفافیت افشای ضعیف نسبت به اقلام تعهدی واکنش بیش از اندازه نشان می‌دهند و اقلام تعهدی را بیش از اندازه قیمت گذاری می‌کنند.
۱۳۹۳	انواری رستمی، حاجیان، آذر	مقایسه تطبیقی جامعیت شاخص‌های اندازه‌گیری شفافیت اطلاعات مالی و سطح افشاء اطلاعات در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته	میزان افشاء اطلاعات در این کشورها تفاوت معنی داری با میزان افشاء در کشورهای در حال توسعه دارد. به عبارتی گرچه شاخص‌های شفافیت و افشاء در کشورهای در حال توسعه گسترده‌تر است اما عملاً میزان افشاء در کشورهای توسعه یافته بیشتر بوده است.
۱۳۹۲	بیگی نیا، کلاهی و هلالی	شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر شفافیت اطلاعات مالی سرپرستی بانک کشاورزی استان سمنان با استفاده از تکنیک دیماتل	عوامل دولتی اثرگذارترین عوامل و عامل تشویق دولت از مقوله شفاف سازی و سیاست گذاری‌های دولت در این موضوع دارای بالاترین اثر در شفاف سازی اطلاعات بانک‌ها می‌باشد.
۱۳۹۲	برزیده، پریزادی، احمدی زاد	نسبت‌های مؤثر بر سلامت مالی شرکت‌های بیمه در ایران	نسبت‌های کفایت سرمایه، نسبت‌های سودآوری، نسبت‌های نقدینگی و نسبت‌های عملیاتی و ریسکی و معنا داری ارتباط آن‌ها با متغیر وابسته سلامت مالی تأیید شد.

جدول ۲- پژوهش‌های خارجی

سال	محققین	عنوان پژوهش	خلاصه و نتایج پژوهش
۱۹۹۷	بوتوسان	بررسی رابطه سطح افشاء و هزینه سرمایه و تدوین شاخص افشاء اطلاعات	مواردی که در شاخص افشاء این مقاله آورده شده ۵ دسته افشاء اختیاری اطلاعات که توسط سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی به‌عنوان اطلاعات مفید در تصمیم‌گیری شناخته شده‌اند را در بر می‌گیرد این ۵ دسته شامل اطلاعات پیشینه، خلاصه نتایج تاریخی، اطلاعات آماری غیرمالی کلیدی، اطلاعات بودجه‌ای (پروژه‌ای) و مباحث و تحلیل‌های مدیریتی است. بوتوسان به‌طور غیرمستقیم به این معنی که اعتبار برخی از مؤلفه‌های موجود در شاخص اش را با استفاده از نظرسنجی انجام شده در سال ۱۹۸۷ بر اساس پرسشنامه بین‌المللی SRI سنجید. بوتوسان در این شاخص به اطلاعات کمی نسبت به اطلاعات کیفی در شاخص افشاء وزن بیشتری داد زیرا اطلاعات کمی دقیق‌تر و مفیدترند و شهرت و اعتبار گزارشگری مدیریت را افزایش می‌دهند.
۲۰۰۰	دپرس ^۸	بررسی ارتباط بین سطوح افشاء در گزارش‌های سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس فرانسه	برای به دست آوردن نمره افشاء، یک لیست از اطلاعات با توجه به حداقل الزامات تعریف شده قبلی ساخته شد. برای محدود کردن ذهنیت ناشی از انتخاب موارد، مطالعه مقدماتی و تحلیل محتوای تعداد ۱۰۲ گزارش سالانه انجام شد. نهایت شاخص افشاء شامل یک لیست ۶۵ مؤلفه‌ای در دو بخش اطلاعات مالی (۴۵ مؤلفه) و اطلاعات غیرمالی (۲۰ مؤلفه) است. اطلاعات مالی شامل اطلاعات مربوط به بخش‌ها (۶ مؤلفه) اطلاعات یادداشت‌های ترازنامه (۷ مؤلفه) اطلاعات یادداشت‌های صورت سودوزیان (۷ مؤلفه) اطلاعات بازار سرمایه (۷ مؤلفه) و تحلیل‌های مالی (۱۸ مؤلفه) است اطلاعات غیرمالی شامل اطلاعات استراتژیک (۱۳ مؤلفه) و سایر اطلاعات (۷ مؤلفه) است.
۲۰۰۳	ناصر و نسیبه ^۹	مؤلفه‌های افشاء بر اساس ادبیات و الزامات گزارشگری کشور عربستان	مؤلفه‌های افشاء به سه گروه اطلاعات اجباری، اطلاعات اختیاری مرتبط به افشاء اجباری و اطلاعات اختیاری غیرمرتبط به افشاء اجباری طبقه‌بندی شد و سپس برای نظرسنجی برای کارشناسان مورد نظر ارسال شد. سپس شاخص افشاء برای هر سه گروه اطلاعات داده شده به‌وسیله میانه و میانگین پاسخ‌های هفت گروه استفاده کننده از صورت‌های مالی در عربستان، وزن گذاری شدند. برای افشاء اطلاعات در هر مورد عدد ۱ تا ۵ برای سطح کم اهمیت تا خیلی مهم استفاده شده است. سپس افشاء اطلاعات برای هر شرکت بر بالاترین نمره تقسیم می‌شود. پژوهشگران با استفاده از نتایج پرسشنامه وزن هر مؤلفه را بین یک تا ۵ به دست آوردند و شاخص را یک‌بار به‌صورت موزون و یک‌بار به‌صورت غیرموزون استفاده کردند.
۲۰۰۷	باراکو	افشای شاخص‌های مالی اختیاری و اجباری در بورس	در این پژوهش با مطالعه ادبیات و استخراج لیست مؤلفه‌های افشاء و سپس نظرسنجی از استفاده کنندگان، شاخصی برای اندازه‌گیری میزان افشاء شرکت‌ها تدوین شد. برای این کار مطالعه وسیعی در ادبیات و پژوهش‌های قبلی برای تدوین لیستی از مواردی که می‌تواند به‌صورت اختیاری توسط شرکت افشاء شود انجام شد.

سال	محققین	عنوان پژوهش	خلاصه و نتایج پژوهش
			به این صورت که لیست مؤلفه‌های افشاء در پژوهش‌های مختلف تهیه شده و موارد مشترک در آن‌ها بررسی شد. این لیست نهایتاً پس از تلخیص به ۱۰۶ مورد رسید؛ اما از آنجا که تمرکز این پژوهش بر روی افشاء اختیاری بود، لیست اولیه بررسی شد و موارد اجباری از آن حذف شد. این کار توسط چندین کارشناس انجام شد و پس از این مرحله ۴۷ مؤلفه در لیست باقی ماند.
۲۰۰۹	حسین و همای	افشای قضائتی با توجه به زمینه صنعت و کشور	۴۴ مورد افشاء اختیاری در گزارش‌های سالانه شرکت‌ها انتخاب شد. این ۴۴ مورد در ۸ طبقه، دسته بندی شد. این ۸ طبقه شامل اطلاعات پیشینه شرکت (۶ مؤلفه)، استراتژی شرکت (۲ مؤلفه)، راهبری شرکتی (۹ مؤلفه)، عملکرد مالی (۶ مؤلفه)، مدیریت ریسک (۸ مؤلفه)، مرور سیاست‌های حسابداری (۲ مؤلفه) و افشاء اجتماعی (۳ مؤلفه) و سایر اطلاعات افشاشده (۸ مؤلفه) است. پژوهشگران منبع استخراجی هر یک از گروه‌های شناسایی شده در شاخص افشاءها در پژوهش خود ذکر کرده‌اند
۲۰۱۰	یور کوئزا و همکاران ^{۱۰}	بررسی تأثیر نوع شاخص‌های افشاء بر نتایج رتبه‌بندی شرکت‌ها	پژوهشگران بررسی کردند که آیا تفاوت معنی‌داری بین شاخص‌های استفاده شده در مطالعات مختلف وجود دارد یا خیر. سه شاخص که افشاء اطلاعات آتی را اندازه‌گیری می‌کند مقایسه شده‌اند. شاخص کیفی که ماهیت چند بعدی دارد - شاخص دامنه‌ای که حدود و دامنه اطلاعات را اندازه‌گیری می‌کند و شاخص کمی که اطلاعات را از نظر مقداری اندازه‌گیری می‌کند. شاخص کمی و شاخص دامنه‌ای خودساخته‌ای هستند. شاخص دامنه‌ای به‌صورت خاص برای اندازه‌گیری دامنه اطلاعات طراحی شده و شاخص کمی فقط اطلاعات افشاشده را از نظر کمی اندازه‌گیری می‌کند. شاخص کیفی یک شاخص چند وجهی است که با استفاده از مدل برتا و بوزلن ۲۰۰۵ طراحی شده است.
۲۰۱۲	لی	بازار سرمایه در تایوان و عوامل مؤثر بر شفافیت	در این مقاله برای مشخص کردن و وزن‌گذاری معیارهای کلیدی افشاء و شفافیت به‌صورت عینی و مؤثر، از ترکیب روش دلفی، چهار پرسشنامه و روش فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) استفاده شد. نتیجه کار یک شاخص شامل ۳۴ معیار است که در ۵ گروه طبقه‌بندی شدند. این گروه‌ها بر اساس امتیازبندی صورت گرفته به ترتیب شامل شفافیت اطلاعاتی، افشاء اطلاعات مالی، حقوق ذینفعان حمایت از حقوق سهامداران و تقویت عملکرد هیئت مدیره است
۲۰۱۲	لسکار ^{۱۱}	عدم شفافیت و قطعیت در بانک مرکزی	شاخص افشاء شامل یک لیست ۶۵ مؤلفه‌ای در دو بخش اطلاعات مالی (۴۵ مؤلفه) و اطلاعات غیرمالی (۲۰ مؤلفه) است. اطلاعات مالی شامل اطلاعات مربوط به بخش‌ها (۶ مؤلفه) اطلاعات یادداشت‌های ترازنامه (۷ مؤلفه) اطلاعات یادداشت‌های صورت سودوزیان (۷ مؤلفه) اطلاعات بازار سرمایه (۷ مؤلفه) و تحلیل‌های مالی (۱۸ مؤلفه) است اطلاعات غیرمالی شامل اطلاعات استراتژیک (۱۳ مؤلفه) و سایر اطلاعات (۷ مؤلفه) است. نتایج این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که روابط نزدیک‌تر شرکت‌های چند ملیتی موجب شفافیت بهتر اطلاعات می‌شود که متقابلاً این موضوع

سال	محققین	عنوان پژوهش	خلاصه و نتایج پژوهش
۲۰۱۶	نیلز جانسون و دان لارسون ^{۱۲}	قدرت شفافیت مالی (مطالعه موردی بر مبنای گزارش دهی استاندارد کشور به کشور	منجر به همبستگی قوی بین گزارش دهی درست و حسابداری شفاف می‌گردد. نتایج این پژوهش نشان داد بر اساس قوانین اخیر اروپایی که شرکت‌های نفت، گاز و معادن را مجبور به افشای مالیات خود می‌کنند، پرداخت‌ها بر اساس کشور بر اساس کشور با کاهش قابل توجهی در ارزش شرکت مواجه شد. این موضوع نشان می‌دهد که فرار از مالیات، مزایای قابل توجهی را برای شرکت‌های صنایع استخراجی ایجاد می‌کند و موضوع ضرورت افشاء در گزارشات جلوه گر می‌شود. در نتایج مشخص شد که طبق مقررات گزارش دهی کشور به کشور برای شرکت‌های استخراج اروپایی ۱۰٪-۵٪ بازده منفی غیرطبیعی بیشتر از چهار برابر شده است. این موضوع عدم همسان سازی رویکرد گزارش دهی را در بین کشورها یادآوری می‌کند.

۳- روش انجام تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرای آن توصیفی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه مدیران عامل، اعضای هیئت‌مدیره، معاونین مدیرعامل، مدیران، معاونین و کارشناسان ارشد شاغل در حوزه مالی کلیه شرکت‌های بیمه و همچنین روسای شعب و مدیران و معاونین مالی استانی صنعت بیمه شامل ۱۲۰۰ نفر است. نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۴۰ نفر تعیین شد. این پژوهش با استفاده از اطلاعات و داده‌های جمع آوری شده در سال ۹۷ انجام می‌شود. قلمرو مکانی آن شهر تهران (حوزه مدیریت و مرکزیت کلیه شرکت‌های بیمه) و مراکز استانها (سرپرستی و مدیریت شعب مراکز استانها) و قلمرو موضوعی این پژوهش مدیریت تحول و در گردآوری اطلاعات این پژوهش از منابع کتابخانه‌ای، مصاحبه و پرسشنامه استفاده شده است. این تحقیق با هدف ارتقای سطح شفافیت و احقاق حقوق کلیه ذینفعان این پژوهش به دنبال طراحی مدل مناسب شفافیت اطلاعات مالی صنعت بیمه کشور با قابلیت بومی نمودن و به‌کارگیری آن در این صنعت می‌باشد.

در ابتدای این پژوهش، مطالعه گسترده‌ای بر روی شاخص‌های شفافیت اطلاعات مالی که تا کنون در کشورهای دیگر و توسط پژوهشگران یا نهادهای حرفه‌ای تدوین شده است، صورت گرفت. با مطالعه روش تدوین شاخص‌های پیشین و چالش‌هایی که پژوهشگران برای این کار با آن مواجه بوده‌اند، راهکار مناسب برای تدوین شاخص مورد نظر در این پژوهش بررسی و انتخاب شد. با توجه به اینکه لیست شاخص‌های موجود صرفاً از مدل‌های شفافیت اطلاعات مالی سایر کشورها برآمده و با توجه به محیط، شرایط و نیازهای اطلاعاتی در ایران بخصوص صنعت خاص بیمه که از برخی جنبه‌ها می‌تواند با مجموعه مؤلفه‌های اشتراک گرفته شده از ادبیات جهانی فاصله داشته باشد، لذا نیاز به اخذ نظرات خبرگان و تحلیلگران این حوزه پیرامون شاخص‌های استخراجی و تعدیلات لازم بود. در این مرحله، لیست شاخص‌های استخراجی به ۱۵ کارشناس خبره در صنعت بیمه ارائه شد و از آن‌ها خواسته شد پس از مطالعه شاخص‌های موجود در هر یک از ابعاد لیست حاضر، شاخص‌هایی که از

نظر آن‌ها برای تصمیم‌گیری آن‌ها اهمیت دارد و در لیست ارائه شده وجود ندارد، عنوان کنند. در این مرحله از ابزار مصاحبه عمیق و باز نیز استفاده شد و با هر یک از اعضای جامعه مصاحبه انجام گرفت. در نهایت شاخص‌های تجمیع شده در قالب پرسشنامه آماده شدند. لازم به توضیح است شاخص‌های نهایی شده از نظر ماهیت دو دسته کلی دارند، یک دسته شاخص‌هایی که افشای آن‌ها در شفافیت اطلاعات مؤثر است و دسته دیگر، ماهیت وجودی آن شاخص، در شفافیت اطلاعات مؤثر است. از آنجا که تنها مستند قانونی مبنی بر الزامات شفافیت در صنعت بیمه، آیین نامه شماره ۸۸ شورای عالی بیمه می‌باشد و اصول آن منطبق بر ماهیت عملکردی این صنعت بنا شده، دسته بندی شاخص‌ها با تکیه بر چارچوب و ایده گرفتن از آیین نامه فوق انجام گرفت که شامل عوامل راهبری سازمان، عوامل محیطی، عوامل مالی و عوامل بیمه‌ای می‌باشند و به منظور تدوین پرسشنامه، شاخص‌های استخراجی در قالب عوامل فوق الذکر دسته بندی و نهایی و روایی و پایایی آن روشن گردید. تعداد ۴۲۰ پرسشنامه توزیع که ۳۸۰ عدد بازگشت شد و مورد عمل قرار گرفت.

۴- تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری

۴-۱- آمار توصیفی

توزیع نمونه مورد مطالعه برحسب جنسیت نشان می‌دهد که ۳۴,۴ درصد از پاسخ دهندگان زن و ۶۵,۶ درصد مرد هستند. بیشترین فراوانی مربوط به گروه آقایان می‌باشد. از نمونه تحقیق ۴۱,۹ درصد دارای تحصیلات لیسانس، ۴۵,۸ درصد فوق لیسانس و ۱۲,۳ درصد دارای مدرک تحصیلی دکتری هستند و بیشترین فراوانی مربوط به اعضای نمونه با مدرک فوق لیسانس می‌باشد. در خصوص مولفه سابقه کاری ۲۲,۱ درصد اعضای نمونه آماری بین ۵ تا ۱۰ سال، ۳۳,۱ درصد بین ۶ تا ۱۰ سال، ۲۶,۹ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و ۱۷,۹ درصد بالاتر از ۲۱ سال می‌باشد و بیشترین فراوانی مربوط به اعضای نمونه با سابقه کاری بین ۶ تا ۱۰ سال می‌باشد. مولفه پست و سمت سازمانی نمونه تحقیق نشان می‌دهد سمت ۱۲,۵ درصد اعضای نمونه آماری کارشناس مالی، ۳۱,۳ درصد مدیر عملیاتی، ۴۱,۹ درصد مدیر میانی و ۱۴,۳ درصد مدیر ارشد می‌باشد و بیشترین فراوانی مربوط به سمت مدیر میانی می‌باشد.

۴-۲- آمار استنباطی

در ابتدا با استفاده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف غیرنرمال بودن داده‌ها مشخص شد. در ادامه برای بررسی کفایت نمونه‌گیری از شاخص کفایت نمونه^{۱۲} KMO و آزمون بارتلت^{۱۴} استفاده شد.

جدول ۳- خروجی آزمون KMO و بارتلت

شاخص	(KMO)	بارتلت	Sig (سطح معنی داری)	درجه آزادی	نتیجه آزمون
مقدار	۰,۷۴۹	۱۳۳۳,۹۶۱	۰,۰۰۰	۶	تأیید

با توجه به نتایج جدول فوق اندازه کفایت نمونه (KMO) و همچنین آزمون معناداری بارتلت نیز در تحلیل عاملی توسط

SPSS به ترتیب برابر با ۰,۷۴۹ و ۰,۰۰۰ است که نشان دهنده کفایت نمونه‌ها برای انجام تحلیل عاملی می‌باشد. بعد از اطمینان از کفایت داده‌های پژوهش برای انجام تحلیل عاملی، لازم است از صحت مدل‌های اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش اطمینان حاصل کنیم. لذا در ادامه مدل‌های اندازه‌گیری این متغیرها به ترتیب آورده می‌شود. این تحلیل توسط مدل‌سازی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزار آماری PLS انجام شده است. برای انجام آزمون مدل پژوهش، بعد از قرارگرفتن شاخص‌ها در هر سازه مربوط به خود، مدل در سه بخش مورد آزمون قرار گرفت. در بخش اول آزمون مدل اندازه‌گیری، در بخش دوم آزمون مدل‌های ساختاری و در بخش آخر آزمون مدل کلی انجام شده است. اطمینان از صحت مدل اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق توسط مدل‌سازی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزار آماری اسمارت پی ال اس انجام شد.

در بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، از سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده شد. شایان ذکر است ارزیابی معیار پایایی مدل اندازه‌گیری نیز از طریق بررسی ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و مقادیر اشتراکی صورت گرفت. به منظور بررسی معیار پایایی مدل و کنترل ضرایب بارهای عاملی، کلیه شاخص در قالب چهار عامل مالی، بیمه‌ای، محیطی و راهبری سازمان وارد مدل شد و پس از انجام محاسبات آماری لازم از طریق نرم افزار اسمارت پی.ال.اس، ضرایب بارهای عاملی و معنی داری هر یک از شاخص‌ها استخراج گردید.

در ادامه با توجه به میزان بارهای عاملی، شاخص‌های مذکور مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و آن دسته از شاخص‌ها که نیاز به بررسی‌های تکمیلی داشتند مورد به‌مورد در نرم افزار بررسی گردیدند، بطوریکه در هر مرحله متغیرهایی که دارای بار عاملی کافی نبودند، با رعایت الگوریتم مربوطه و کنترل میزان مجاز روایی همگرا، بررسی و در خصوص خروج از مدل یا ماندن در مدل این شاخص‌ها تصمیم‌گیری می‌شد. در نهایت پس از طی کلیه مراحل فوق، شاخص‌های باقیمانده که تمامی شرایط را دارا بودند، تأیید و در مدل قرار گرفتند.

این متغیرها به لحاظ داشتن بار عاملی، ضرایب معناداری و روایی همگرای مناسب، شرط لازم و کافی برای ماندن در مدل را داشتند. جدول ۴ شاخص‌های مدل نهایی را نشان می‌دهد.

جدول ۴- مولفه های مدل نهایی تحقیق

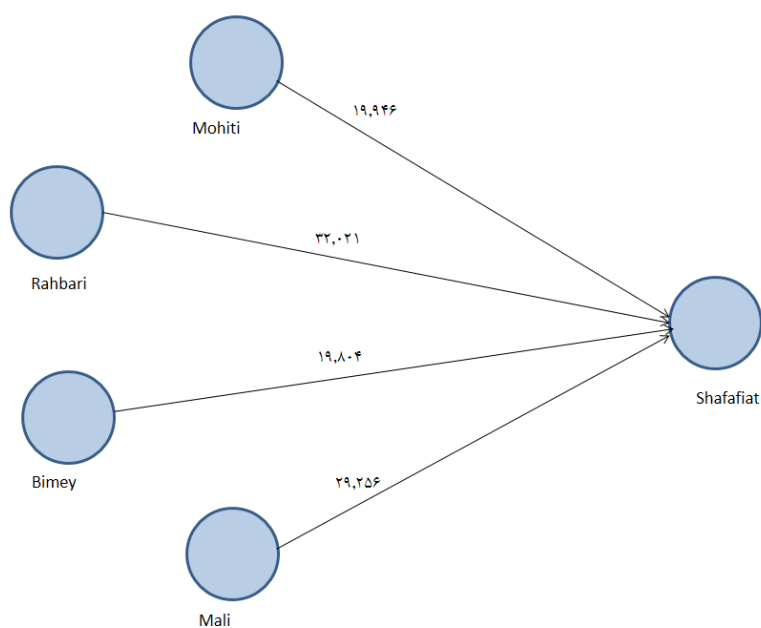
ردیف	مؤلفه	بار عاملی	ضریب معنی داری	ضریب در مدل
عوامل راهبری سازمان				
۱	بیان سیاست، استراتژی و اهداف در حوزه مالی	۰,۸۹۱۴۸۴	۲۷,۲۹۸۷۲۲	۱,۰۷۴
۲	ساختار سازمانی و تشکیلات تفصیلی حوزه های مالی شرکت	۰,۵۵۹۱۶۷	۶,۷۹۸۲۵۶	۰,۶۷۴
۳	مقایسه عملکرد واقعی با برنامه های مدیریت که قبلاً افشاء شده است	۰,۵۲۴۹۵۶	۸,۱۴۰۹۲۲	۰,۶۳۳
۴	افشاء لیست معاملات با اشخاص وابسته	۰,۹۰۱۸۰۱	۳۳,۷۴۹۰۸۴	۱,۰۸۷
۵	افشاء اطلاعات در مورد تغییرات تکنولوژیکی و قانونی که تجارت شرکت را تحت تأثیر قرار دهد	۰,۵۳۵۶۱۹	۸,۳۰۲۴۶۸	۰,۶۴۵
۶	افشاء هزینه های بازاریابی و فروش به تفکیک هر نوع محصول	۰,۸۶۶۷۱۲	۲۲,۰۴۷۰۹۴	۱,۰۴۴
۷	وجود حوزه های حسابرسی داخلی عملیاتی	۰,۸۴۴۷۲۵	۱۹,۹۳۵۵۸	۱,۰۱۸
۸	افشای جداول مقایسه ای عملکرد پیش بینی شده و واقعی سال های قبل	۰,۸۶۷۵۴۸	۲۵,۶۸۹۰۱۵	۱,۰۴۵
۹	افشاء اطلاعات مربوط به هزینه های تبلیغات	۰,۸۹۵۱۳	۵۲,۱۴۲۸۰۹	۱,۰۷۹
۱۰	افشاء تضامین صورت گرفته در مورد شرکت های گروه	۰,۹۰۵۰۱۹	۴۱,۰۲۸۷۵۳	۱,۰۰۹
۱۱	افشاء اطلاعات رویدادهایی که انتظار می رود عملیات آتی را تحت تأثیر قرار دهد	۰,۵۳۹۳۱۵	۶,۲۹۷۷۷۶	۰,۶۵
۱۲	توسعه فناوری اطلاعات و آمار در انجام نظارت فعالیت های بیمه ای	۰,۹۳۱۴۹۸	۶۸,۲۰۹۸۹۴	۱,۱۲۲
۱۳	کیفیت و تعداد کارکنان واحد مالی، حسابرسی و ترکیب سنی، تجربی و تحصیلی	۰,۵۴۸۱۱۲	۶,۵۱۹۲۰۹	۰,۶۶
۱۴	افشاء هزینه های پرسنلی و میانگین حقوق و مزایای هر یک از پرسنل	۰,۵۵۴۳۲۶	۶,۹۶۸۲۶۹	۰,۶۶۸
۱۵	نزدیک بودن پیش بینی ها به عملکرد واقعی	۰,۵۳۳۱۸۵	۶,۱۴۳۶۸	۰,۶۴۲
۱۶	افشا تعهدات سرمایه ای آتی	۰,۹۴۳۹۷۶	۱۱۳,۰۲۰۱۴	۱,۱۳۷
۱۷	برآورد مخارج سرمایه گذاری در طرح ها	۰,۵۴۶۲۱۷	۶,۵۹۸۱۳۵	۰,۶۵۸
۱۸	افشاء روند ارزش بازار شرکت	۰,۹۱۷۰۱۵	۳۵,۹۲۱۰۸۸	۱,۱۰۵
۱۹	توسعه فناوری اطلاعات و آمار در انجام کنترل های مالی	۰,۹۲۱۹۴۲	۳۴,۰۹۲۷۲۳	۱,۱۱۱
۲۰	انجام ارزیابی های مستمر در حوزه مالی	۰,۹۲۱۸۰۷	۵۸,۲۵۲۷۰۲	۱,۱۱۱
عوامل بیمه ای				
۲۱	ضریب خسارت به تفکیک رشته	۰,۹۴۰۲۷۶	۴۳,۷۸۰۱۴۴	۱,۴۰۶
۲۲	ضریب ترکیبی به تفکیک رشته	۰,۸۶۹۳۰۱	۲۰,۵۸۸۹۲۱	۱,۳
۲۳	افشاء میزان فروش هر محصول به تفکیک نمایندگان حقیقی و حقوقی	۰,۹۶۰۷۲۵	۷۲,۷۴۴۹۲۳	۱,۴۳۷
۲۴	افشای فروش بیمه نامه به تفکیک واحدهای اجرایی شرکت	۰,۹۶۹۸۸۷	۸۷,۹۲۴۱۸۲	۱,۴۵۱
۲۵	افشاء پیش بینی مقدار فروش بیمه نامه ها و مفروضات پشتوانه آن	۰,۹۳۶۱۴۷	۳۷,۸۵۷۶۱۲	۱,۴
۲۶	افشاء مشتریان عمده به تفکیک درصد سهم هر یک	۰,۹۶۱۰۰۴	۷۳,۰۶۸۰۶۷	۱,۴۳۷
۲۷	عملیات بیمه گری اتکایی موسسه بیمه به تفکیک هر قرارداد	۰,۹۶۰۱۶۳	۶۰,۴۵۸۹۳۳	۱,۴۳۶

ردیف	مؤلفه	بار عاملی	ضریب معنی داری	ضریب در مدل
۲۸	افشای نحوه اخذ ذخایر ریاضی بیمه‌های عمر و پس انداز	۰,۸۸۱۸۸۸	۲۱,۱۱۴۶۰۷	۱,۳۱۹
۲۹	تفکیک مقداری و مبلغی فروش هر یک از رشته‌های بیمه‌ای	۰,۸۶۷۰۷۶	۱۹,۷۹۹۵۶	۱,۲۹۷
۳۰	افشای سهم بیمه‌های اتکایی در قراردادهای بیمه‌ای	۰,۹۶۲۷۷۶	۶۸,۱۸۲۸۰۸	۱,۴۴
۳۱	افشاء نحوه قیمت گذاری محصولات بیمه‌ای	۰,۹۶۱۴۲۳	۷۱,۲۲۰۷۶۵	۱,۴۳۸
۳۲	افشای اخذ تأییدیه از واحد ناظر در خصوص ذخایر	۰,۹۶۸۲۸۹	۸۷,۴۸۰۰۵۸	۱,۴۴۸
۳۳	افشای سهم نگهداری	۰,۸۶۲۲۰۴	۱۹,۲۳۶۶۴۲	۱,۲۹
۳۴	افشای نحوه اخذ ذخایر فنی	۰,۹۶۵۵۱۸	۸۲,۵۲۸۹۳۹	۱,۴۴۴
۳۵	افشاء نسبت‌های خاص بیمه‌ای (مقایسه‌ای شرکت و صنعت)	۰,۹۴۱۷۰۸	۳۹,۱۵۳۲۶۹	۱,۴۰۹
۳۶	ارائه اطلاعات حاشیه سود ناخالص به تفکیک رشته	۰,۹۳۱۸۱۶	۳۷,۶۴۵۴۹۵	۱,۳۹۴
۳۷	افشاء دلایل تغییرات میزان فروش بیمه نامه	۰,۹۷۱۲۵۶	۱۲۱,۷۶۸۶۲۸	۱,۴۵۲
۳۸	تفکیک مقداری و مبلغی فروش بر اساس داخلی و بین‌المللی	۰,۹۴۵۵۷۴	۴۴,۱۸۸۰۲۵	۱,۴۱۴
عوامل محیطی				
۳۹	نظام‌مند بودن فرایند مدیریت ریسک نقدینگی در مؤسسه بیمه	۰,۸۸۹۴۱۸	۲۹,۳۹۳۰۶۶	۰,۸۹۶
۴۰	نظام‌مند بودن فرایند مدیریت ریسک بیمه‌گری در مؤسسه بیمه	۰,۶۵۶۴۲۳	۲۲,۹۹۰۴۶۸	۰,۶۶۱
۴۱	نظام‌مند بودن فرایند مدیریت ریسک بازار در مؤسسه بیمه	۰,۹۳۷۷۴۲	۵۷,۵۱۲۲۹۶	۰,۹۴۵
۴۲	نظام‌مند بودن فرایند مدیریت ریسک اعتبار در مؤسسه بیمه	۰,۹۳۷۱۴۸	۵۴,۴۴۴۲۱۲	۰,۹۴۴
۴۳	وجود کمیته مالی	۰,۹۴۳۱۲	۵۷,۴۹۳۱۴۹	۰,۹۵
۴۴	وجود کمیته حسابرسی	۰,۶۵۰۵۲۶	۲۱,۲۹۴۴۶	۰,۶۵۵
۴۵	وجود کمیته ریسک	۰,۹۴۶۳۷۲	۵۹,۰۹۳۴۹۳	۰,۹۵۴
۴۶	افشای برنامه‌های ترمیم توانگری مالی	۰,۹۲۱۳۵۵	۳۸,۲۶۳۹۵۱	۰,۹۲۸
۴۷	افشای اطلاعات مربوط به وقوع تخلفات و تقلبات بیمه‌ای مرتبط با مؤسسه بیمه	۰,۹۰۶۶۲۶	۲۵,۳۴۴۴۴۷	۰,۹۱۳
۴۸	افشای نسبت توانگری مالی مورد تأیید بیمه مرکزی	۰,۹۲۵۴۰۷	۳۹,۹۹۰۱۴۹	۰,۹۳۲
۴۹	ارزیابی و تحلیل ریسک نرخ بهره	۰,۹۱۰۰۸	۳۰,۶۹۵۸۸۴	۰,۹۱۷
۵۰	برآورد و تحلیل کلی از ریسک‌های عملیاتی	۰,۹۰۴۴۴۹	۳۲,۷۷۸۰۱۳	۰,۹۱۱
۵۱	برآورد و تحلیل کلی از ریسک‌های نرخ ارز	۰,۹۰۹۲۱۵	۲۸,۸۳۹۴۶	۰,۹۱۶
۵۲	برآورد و تحلیل ریسک‌های تجاری و بازار	۰,۹۲۰۲۶	۳۸,۷۵۲۸۶۳	۰,۹۲۷
۵۳	برآورد و تحلیل ریسک‌های مالی	۰,۶۴۷۵۱۸	۱۹,۰۱۴۹۱۳	۰,۶۵۲
۵۴	افشای اظهار نظر حسابرس مستقل در مورد عملکرد شرکت	۰,۵۶۹۹۰۲	۱۴,۳۳۷۲۹۶	۰,۵۷۴
عوامل مالی				
۵۵	افشاء میزان سود (زیان) شرکت	۰,۷۲۴۲۳	۱۶,۳۲۰۷	۱,۳۲۴
۵۶	افشاء قیمت تمام شده بیمه نامه	۰,۷۳۶۴۲	۱۶,۹۰۳۹	۱,۳۴۶

ردیف	مؤلفه	بار عاملی	ضریب معنی داری	ضریب در مدل
۵۷	ارائه نسبت‌های سودآوری	۰,۸۲۶۴۸	۴۱,۴۷۰۴	۱,۵۱۱
۵۸	ارائه نسبت‌های اهرمی	۰,۸۳۷۵۲	۵۸,۱۰۸۳	۱,۵۳۱
۵۹	ارائه به‌موقع گزارش‌های مالی (سالانه- دوره‌ای)	۰,۷۹۹۰۹	۱۶,۹۱۶۵	۱,۴۶۱
۶۰	اطلاعات انواع اوراق مشارکت، صکوک و یا سایر اوراق بهادار در صورت انتشار	۰,۷۴۱۱۴	۱۴,۶۴۲۸	۱,۳۵۵
۶۱	افشاء هزینه‌های تحقیق و توسعه	۰,۷۵۹۳۸	۱۵,۲۰۲۲	۱,۳۸۸
۶۲	بازده سرمایه‌گذاری‌ها به تفکیک بیمه‌های زندگی و غیرزندگی	۰,۷۱۶۰۹	۱۳,۴۵۲۲	۱,۳۰۹
۶۳	ارائه به‌موقع پیش‌بینی‌های درآمد‌های بیمه‌گری	۰,۷۸۶۸۳	۱۵,۷۵۰۵	۱,۴۳۸
۶۴	افشاء بدهی‌های احتمالی یا کاهش احتمالی دارایی‌ها	۰,۷۶۴۶	۱۴,۸۲۰۱	۱,۳۹۸
۶۵	ارائه به‌موقع پیش‌بینی‌های هزینه‌های بیمه‌گری	۰,۷۸۷۱۸	۱۶,۷۲۳۳	۱,۴۳۹
۶۶	افشای اطلاعات سرمایه‌گذاری در سهام	۰,۷۹۰۱۶	۱۵,۸۲۹۴	۱,۴۴۵
۶۷	افشاء سیاست تقسیم سود	۰,۸۰۵۷	۱۷,۹۰۴۷	۱,۴۷۳
۶۸	افشاء میزان دارایی‌های ثابت و املاک و مستغلات	۰,۷۶۱۸۲	۱۵,۶۹۰۴	۱,۳۹۳
۶۹	طبقه‌بندی مناسب و روشن اطلاعات در گزارش‌ها	۰,۷۹۷۸	۱۷,۰۱۲۲	۱,۴۵۸
۷۰	افشاء سود هر سهم (EPS)	۰,۷۹۵۸۹	۱۶,۶۹۵۹	۱,۴۵۵
۷۱	ارائه نسبت‌های نقدینگی	۰,۸۰۶۲۷	۳۰,۸۹۶۵	۱,۴۷۴
۷۲	ارائه گزارش مربوط به مطالبات از بیمه‌گذاران به تفکیک سنی	۰,۷۸۷۴۷	۱۵,۴۴۳۶	۱,۴۴
۷۳	افشاء فعالیت‌های خارج از ترازنامه که بر وضعیت مالی شرکت اثر می‌گذارد	۰,۷۹۵۲۲	۱۶,۶۹۴۳	۱,۴۵۴
۷۴	تراز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی موسسه بیمه	۰,۷۵۴۳	۱۸,۸۶۲۳	۱,۳۷۹
۷۵	افشاء نوع و میزان تسهیلات دریافتی	۰,۷۸۱۸۹	۱۷,۶۸۵۶	۱,۴۲۹
۷۶	ارائه نسبت‌های فعالیت	۰,۷۹۰۴۷	۱۷,۵۰۴۸	۱,۴۴۵
۷۷	ارائه گزارش مطالبات عمده بیمه‌گذاران	۰,۷۷۶۱۷	۱۶,۱۳۸۷	۱,۴۱۹
۷۸	ارائه به‌موقع گزارش‌های شفاف‌سازی	۰,۸۰۱۸	۱۷,۴۸۳۸	۱,۴۶۶
۷۹	افشاء اهم رویه‌های حسابداری مورد استفاده بر اساس استانداردهای بین‌المللی	۰,۷۹۷۶۱	۲۹,۱۴۱۷	۱,۴۵۸
۸۰	افشای نحوه اخذ ذخایر خسارات معوق	۰,۸۲۷۶۲	۴۷,۶۶۶۱	۱,۵۱۳
۸۱	افشاء پیش‌بینی سایر اقلام مهم مالی و مفروضات پشتوانه	۰,۷۸۸۶۱	۱۶,۳۳۶۲	۱,۴۴۲
۸۲	ارائه جدول زمانی بازپرداخت بدهی‌ها	۰,۷۷۷۱۸	۱۵,۲۵۴۱	۱,۴۲۱
۸۳	افشاء مبنای استفاده شده برای تسعیر ارزهای خارجی	۰,۷۵۲۶۳	۱۵,۱۰۷	۱,۳۷۶
۸۴	تفکیک هزینه‌های عملیاتی به ثابت و متغیر یا قابل کنترل و غیرقابل کنترل	۰,۷۷۳۳۲	۱۵,۱۱۰۸	۱,۴۱۴

پس از انجام برآزش مدل‌های اندازه‌گیری، در گام بعد برآزش معادلات ساختاری که در آن ارتباط بین متغیرهای پنهان (متغیرهای مالی، محیطی، راهبری سازمان و محیطی با شفافیت) بررسی می‌شود، ارائه شد.

پس از انجام تحلیل‌های آماری و تعیین ضرایب معناداری، مدل ساختاری پژوهش بیان شد که در آن معنی دار بودن ضرایب، بیانگر برازش مناسب مدل ساختاری می باشد.

نمودار ۲- مدل ساختاری پژوهش در حالت ضرایب معنی داری (منبع: یافته‌های پژوهشگر)

نتایج بررسی‌های ضرایب معنی داری و استاندارد بین عوامل مالی، بیمه‌ای، راهبری سازمان و محیطی با شفافیت، در جدول زیر نمایش داده شده است.

جدول ۵: ضرایب معناداری و استاندارد عوامل تحقیق

ضریب معنی داری	ضریب استاندارد	مسیر	
		شفافیت مالی	عوامل راهبری سازمان
۰,۳۲۰۲۱	۰,۲۳۲	شفافیت مالی	عوامل محیطی
۰,۱۹۹۴۶	۰,۱۹۴	شفافیت مالی	عوامل بیمه‌ای
۰,۱۹۸۰۴	۰,۲۸۸	شفافیت مالی	عوامل مالی
۰,۲۹۲۵۶	۰,۳۵۲	شفافیت مالی	

بر اساس ضرایب معناداری و استاندارد، ارتباط مستقیم عوامل راهبری سازمان، عوامل محیطی، عوامل بیمه ای و مالی با شفافیت اطلاعات مالی تایید می‌شود. بنابراین مدل ساختاری (بیرونی) نشان می‌دهد که عوامل چهارگانه متغیری اثرگذار بر شفافیت اطلاعات مالی می‌باشد. لازم به توضیح است، ضرایب به دست آمده زمانی معنادار می‌باشند که مقدار آزمون معناداری آن‌ها از عدد ۱,۹۶ بزرگ‌تر و از عدد ۱,۹۶- کوچک‌تر باشند. نتایج نشان داد، عوامل راهبری سازمان به عنوان یکی از عوامل موثر بر شفافیت اطلاعات مالی به اصول استراتژیک، سیاستگذاری‌ها، برنامه‌های راهبردی و ساختار بنای سازمان اشاره دارد که نتیجه حاصله با ادبیات موجود نیز سازگاری دارد. بر اساس گزارش کمیته جنکینز، سرمایه‌گذاران نیاز به افشاء اطلاعات در مورد واحدها و فرایندهای موجود در شرکت دارند و شاخص‌های شفافیت مؤسسه استاندارد اند پورز، موسسه تحقیقات و مدیریت سرمایه‌گذاری ۱۵، شاخص دپرس (۲۰۰۰) و برخی شاخص‌های دیگر این مؤلفه را شامل شده‌اند. اطلاعات توصیفی در مورد کالاها و خدمات ارائه شده نیز در شاخص مؤسسه استاندارد اند پورز، شاخص بوتوسان (۱۹۹۷) و بیش از ده شاخص شفافیت اطلاعاتی دیگر مورد تأکید قرار گرفته است. با این حال ساختار سازمانی از جمله اطلاعاتی است که از پشتوانه قوی در ادبیات مبنی بر تأثیر در سنجش شفافیت اطلاعاتی برخوردار است و در این پژوهش، اهمیت آن‌ها مشخص شد. افشاء تعداد پرسنل و افشاء هزینه‌های پرسنلی و میانگین حقوق و مزایای هر یک از پرسنل، توسط کمیته جنکینز تأکید شده و در شاخص معروف بوتوسان (۱۹۹۷) و برخی دیگر از شاخص‌ها لحاظ شده است. پیرامون عوامل محیطی موثر بر شفافیت که در این پژوهش مورد تأیید قرار گرفت، اصول مرتبط با حاکمیت شرکتی شرکت‌های بیمه در آیین نامه ۹۰ شورای عالی بیمه به شکل واضح به الزام وجود کمیته‌های مالی، ریسک و حسابرسی در ساختار شرکت‌های بیمه اشاره دارد. برآوردهای ریسک اعتباری، مالی و عملیاتی را می‌توان در آیین نامه ۶۹ شورای عالی بیمه که موضوع توانگری مالی شرکت‌های بیمه را بازگو می‌کند، نشان داد. نظام‌مند بودن فرایند مدیریت ریسک، افشای اطلاعات مربوط به تخلفات بیمه‌ای، در آیین نامه گزارشگری و افشای اطلاعات مؤسسات بیمه‌ای مطرح شده و شرکت‌های بیمه موظف به اجرای آن می‌باشند. در خصوص عوامل مالی مرتبط با پژوهش نیز بررسی‌ها بیانگر این موضوع است که اطلاعات مالی در تمام شاخص‌های شفافیت موجود در ادبیات حضور دارد و جزو اصلی‌ترین موارد افشاء توسط شرکت‌ها محسوب می‌شود. در این پژوهش نیز تأثیر اطلاعات مالی بر سنجش شفافیت اطلاعاتی تأیید شد. در تحقیق انواری رستمی، حاجیان و آذر (۱۳۹۳) اگر چه محور تحقیق شناسایی شاخص‌ها نبوده اما در بررسی‌ها مولفه‌های مالی بالاترین ضریب را داشته‌اند. در پژوهش برزیده، پریزادی و احمدی زاد (۱۳۹۲) نسبت‌های مؤثر در سلامت مالی شرکت‌های بیمه آزمون شدند. حساب ذخایر خسارت معوق بالاترین ضریب اهمیت را در آن پژوهش دارا بود و نتایج این پژوهش نیز این موضوع را نشان داد. مؤلفه نحوه اخذ ذخایر خسارات معوق دومین درجه اهمیت را در بین سایر مؤلفه‌های پژوهش به دست آورد.

بوتوسان (۱۹۹۷) افشاء قیمت تمام شده هر محصول را به‌عنوان یکی از موارد افشاء در شاخص معروفش در نظر می‌گیرد.

تفکیک هزینه‌های عملیاتی به ثابت و متغیر یا قابل کنترل و غیرقابل کنترل نیز از جمله مؤلفه‌هایی است که بوتوسان (۱۹۹۷) آن را در سنجش شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها با اهمیت دانسته‌اند. از طرفی کمیته جنکینز نیز بر اساس نظرسنجی خود آن را یکی از نیازهای اطلاعاتی سرمایه‌گذاران تشخیص داد. اطلاعات مربوط به هزینه تحقیق و توسعه نیز که از هزینه‌های اساسی مرتبط با فروش محصولات است جزو اطلاعاتی است که در بعد مذکور از موارد مهم تشخیص داده شده و در پژوهش‌های قبلی توسط باراکو (۲۰۰۷)، حسین و همکاران (۱۹۹۵)، دپرس (۲۰۰۰) با اهمیت و جزء موارد لازم برای افشاء شناسایی شده‌اند. در پژوهش بیگی نیا، کلاهی و هلالی (۱۳۹۲) در خصوص شاخص‌های مالی شفافیت در بانک کشاورزی به تفضیل به شاخص‌های مالی مؤثر در شفافیت مالی پرداخته شد و نتایج نشان داد مؤلفه‌های مالی نقدینگی و بدهی‌های معوقه بالاترین تأثیر را دارند. عوامل بیمه‌ای در شرکتهای بیمه که عموماً مربوط به حوزه عملیات بیمه‌گری شرکتهای بیمه می باشد یکی از عوامل مؤثر بر شفافیت تعیین گردید. شایان ذکر است اطلاعات میزان فروش و سایر درآمدها یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین اطلاعاتی است که استفاده‌کنندگان به آن نیاز دارند. در تحقیق کامیاب (۱۳۹۵) این موضوع در نتایج تحقیق کاملاً تشریح شده است و نتایج تحقیق حاضر را تایید می کند.

مؤسسه تحقیقات و مدیریت سرمایه‌گذاری و کمیته جنکینز، تفکیک مقداری و مبلغی فروش بر اساس محصولات و نیز تفکیک مقداری و مبلغی فروش بر اساس فروش داخلی و صادراتی را جزو مؤلفه‌های با اهمیت یافته‌اند. پژوهشگران دیگر از جمله بوتوسان (۱۹۹۷)، لی (۲۰۱۲)، و دپرس (۲۰۰۰) نیز ارائه اطلاعات تفکیک شده فروش هر یک از محصولات و دپرس (۲۰۰۰) و ناصر و نسیمی (۲۰۰۳) ارائه اطلاعات تفکیک شده فروش بر اساس فروش داخلی یا صادراتی را به‌عنوان موارد با اهمیت برای افشاء دانسته و آن را در شاخص سنجش و رتبه‌بندی شفافیت اطلاعاتی خود لحاظ کرده‌اند. در تحقیق یورکوژا و همکاران (۲۰۱۰) نیز نتایج تحلیل این شاخص تایید شده است. در تحقیق لسکار (۲۰۱۲) نیز در اطلاعات تحلیل مالی تفکیک مقداری فروش و دسته بندی خریداران یکی از شاخص‌های شفافیت با وزن بالا بیان شده است که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد.

در تحقیق نیلز جانسون و دان لارسون (۲۰۱۶) در خصوص سنجش میزان شفافیت ارائه چندین مدل پیشنهاد شده است با توجه به نتایج آن تحقیق در بخش پایانی تدوین مدل، بر اساس وزن هر شاخص در مدل (از طریق استاندارد سازی بار عاملی و ضریب مسیر هریک از مؤلفه‌ها و مجموع وزن مؤلفه‌ها ۱۰۰ است) می‌توان به رتبه بندی میزان شفافیت شرکتهای بیمه پرداخت، بدین ترتیب که وزن هر شاخص در عدد استخراج شده از میزان افشاء یا عدم افشاء و یا وجود یا عدم وجود یک مؤلفه در شرکت ضرب و مجموع نهایی به دست آمده، با مقیاس ۱۰۰، معرف سطح یا درصد شفافیت اطلاعات مالی شرکت‌های بیمه محسوب می‌شود. در صورت افشاء تمام مؤلفه‌ها توسط یک شرکت، نمره شفافیت اطلاعاتی شرکت، عدد ۱۰۰ خواهد بود. برای کمی نمودن میزان افشاء یا وجود یا عدم وجود یک مؤلفه می‌توان از طیف اعداد یک (افشای کامل یا وجود شاخص)، نیم (افشای متوسط یا وجود ناکافی شاخص و عدد صفر (برای عدم افشاء یا نبود شاخص) استفاده نمود. با در نظر گرفتن توضیحات فوق از رابطه زیر می‌توان میزان شفافیت را استخراج و نسبت به رتبه بندی میزان شفافیت شرکتهای بیمه اقدام نمود.

$$Transparency = \sum_{i=1}^{84} (a_i x_i)$$

$$Transparency = 1.074 X1 + 0.674 X2 + 0.633 X3 + \dots + 1.414 X84$$

$Transparency$ = میزان شفافیت که بر اساس ضریب اهمیت مؤلفه‌ها و میزان کمی هر مؤلفه به دست می‌آید.

a_i = ضریب اهمیت مؤلفه‌های شفافیت

x_i = میزان کمی هر یک از مؤلفه‌های شفافیت که مقداری معادل صفر، نیم یا یک را می‌تواند داشته باشد.

پیشنهادات

- در این پژوهش تفکیکی بین اطلاعات اجباری و اختیاری قائل نشدیم. به عبارتی مدل مذکور، هم شامل برخی از اطلاعاتی است که افشاء آن توسط شرکت‌های بیمه بر اساس قوانین، استانداردها و آیین‌نامه‌ها الزامی شده و هم شامل اطلاعاتی است که شرکت‌ها به اختیار می‌توانند در مورد افشاء آن تصمیم بگیرند و اجباری در مورد افشای آن‌ها وجود ندارد. ارائه مدل افشاء اطلاعات اجباری و اطلاعات اختیاری به‌صورت جداگانه و استفاده از سایر تکنیک‌های آماری می‌تواند موضوعی برای پژوهش‌های آتی باشد.
- یکی از مهمترین پیشنهادات کاربردی این پژوهش، بازنگری و اصلاح آیین‌نامه گزارشگری و افشای اطلاعات موسسات بیمه بوده که پیشنهاد می‌شود حسب مؤلفه‌های جدید شناسایی شده، آیین‌نامه مذکور اصلاح و جهت اجرا به شرکتهای بیمه ابلاغ شود.
- در پژوهش حاضر، با تکیه بر حوزه شفافیت اطلاعات مالی، به ارائه مدل شفافیت پرداخته شد. گرچه عوامل غیرمالی نیز بررسی شدند که بر شفافیت مالی تأثیرگذار بوده‌اند اما رویکرد این پژوهش شفافیت اطلاعات مالی بوده است. شرکت‌های بیمه فرای ماهیت بازرگانی به‌عنوان یک سازمان در جامعه مطرح هستند و عناصر غیرمالی نیز بر میزان شفافیت عملکردی آن‌ها مؤثر است. ازین رو پیشنهاد می‌شود در پژوهشی کلیه عوامل مؤثر بر شفافیت اطلاعات (مالی و غیرمالی) مورد بررسی قرار گیرد.
- در بحث شفافیت اطلاعات مالی در صنعت بیمه به‌طور کلی دو رویکرد جدا قابل تفکیک هستند. یکی وجود یا عدم وجود مؤلفه‌ها و دیگری افشا یا کتمان (عدم افشاء) مؤلفه‌های تأثیرگذار بر شفافیت اطلاعات. در این خصوص پیشنهاد می‌گردد در پژوهشی مشابه با گروه‌بندی ذکر شده به شکل جامع‌تر از این رویکرد، شفافیت صنعت بیمه مورد بررسی قرار گیرد که این مهم به محققان بعدی پیشنهاد می‌گردد.
- در حال حاضر رتبه توانگری شرکت‌های بیمه در صنعت بیمه کشور مهم‌ترین معیار رتبه‌بندی شرکت‌هاست و تنها معیار برای سنجش شاخص‌های شفافیت اطلاعات مالی و غیرمالی محسوب می‌گردد. از آنجا که رتبه توانگری، با توجه به ماهیت حسابداری خاص صنعت بیمه موارد بسیاری را در

حسابها نمایان نمی‌کند و یا خلاف واقع نمایش می‌دهد، پیشنهاد می‌گردد به منظور احقاق حقوق کلیه ذینفعان شفافیت اطلاعات مالی در صنعت بیمه، امکان‌سنجی پیاده‌سازی مدل نهایی این تحقیق در کنار رتبه‌توانگری شرکت‌های بیمه کشور بررسی شود.

فهرست منابع

- * آذر، عادل، انواری رستمی، علی اصغر و حاجیان، نجمه (۱۳۹۳). ارائه مدل رتبه‌بندی شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها در ایران. پایان‌نامه دکترای تخصصی. دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده امور اقتصادی.
- * انواری رستمی، علی اصغر، حاجیان، نجمه و آذر، عادل (۱۳۹۳). مقایسه تطبیقی جامعیت شاخص‌های اندازه‌گیری شفافیت اطلاعاتی و سطح افشاء اطلاعات در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته. پژوهش‌های تجربی حسابداری.
- * برزیده، فرخ، پرزادی، عیسی و احمدی‌زاد، آرمان (۱۳۹۲). نسبت‌های مالی مؤثر بر سلامت مالی شرکت‌های بیمه در ایران، فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه بیمه، دوره ۲۸، شماره ۲.
- * بیگی‌نیا، عبدالرضا، کلاهی، بهاره و هلالی، ریحانه (۱۳۹۲). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر شفافیت اطلاعات مالی سرپرستی بانک کشاورزی استان سمنان با استفاده از تکنیک دیماتل. کنفرانس ملی توسعه مدیریت پولی و بانکی.
- * حساس‌یگانه، یحیی و خیرالهی، مرشید (۱۳۸۷). حاکمیت شرکتی و شفافیت. ماهنامه حسابداری، سال بیست و سوم، شماره ۲۰۳.
- * حقیقت، حمید، علوی، سید مصطفی (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین شفافیت سود حسابداری و بازده غیرعادی سهام، مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، سال پنجم، شماره ۱.
- * خالقی مقدم، حمید، خالق، علیرضا (۱۳۸۶). شفافیت شرکتی در ایران و عوامل مؤثر بر آن، رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی.
- * خالقی مقدم، حمید و خالق، علیرضا (۱۳۸۷). شفافیت شرکتی در ایران و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۲۱.
- * رحمانی، علی، له‌داد، علیا (۱۳۹۰). رابطه بین شفافیت و افشاء با اندازه شرکت. پژوهش حسابداری، سال سوم، شماره ۱.
- * کامیاب، زهرا (۱۳۹۵). تأثیر افشای اطلاعات و رتبه‌بندی شفافیت بر روی قیمت‌گذاری نادرست اقلام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران، پایان‌نامه ارشد، MBA دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی.
- * مطلبی، سید محمد موسی (۱۳۸۲). انتخاب نامساعد و کارایی در بازار بیمه ایران، فصلنامه صنعت بیمه، شماره ۳.

- * واعظی، رضا، سلطانی فتح مسعود و تمیمی، حمید (۱۳۹۱). ارزیابی پیامدهای اجرایی طرح ساماندهی معاملات املاک و مستغلات کشور، فصلنامه مدیریت توسعه و تحول، شماره ۸.
- * Barako, D.G. (۲۰۰۷). Determinants of voluntary disclosures in Kenyan companies annual reports. *African Journal of Business Management* Vol. ۱(۵), ۱۲۸-۱۱۳۱.
- * Botosan, C.A. (۱۹۹۷). Disclosure level and the cost of capital. *The Accounting Rev.* ۷۲(۳), ۳۲۳-۳۲۴.
- * Bushman, R. M., Piotroski, J. D., and Smith, A. J. (۲۰۰۴). What determines corporate transparency?. *Journal of accounting research*, ۴۲(۲); ۲۵۲-۲۰۷.
- * Depoers, F. (۲۰۰۰). A cost benefit study of voluntary disclosure: some empirical evidence from French listed companies, *European Accounting Review*, ۹(۲), ۲۴۵-۲۶۳.
- * Gernon H, Meeks GK (1997). *Accounting an international perspective*, 5th edn. Irwin McGraw-Hill, Singapore. ۱۱
- * Hossain, M., Hammami, H. (۲۰۰۹). Voluntary disclosure in the annual reports of an emerging country: The case of Qatar. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting* ۲۵, ۲۵۵-۲۶۵.
- * Jenkins committee report. American Institute Of Certified Public Accountants (AICPA). ۱۹۹۴. *Improving Business Reporting-A Customer Focus: A Comprehensive Report of the Special Committee oil Financial Reporting*. New York, NY: AICPA
- * Kohler, Eric L. (1983). *Kohler's Dictionary For Accountants*. (5thed.) Prentice-Hall, Inc
- * Laskar, D (۲۰۱۲). 'Uncertainty and central bank transparency: A non-Bayesian approach'. *Research in Economics*, ۸۲, ۱۰۶.
- * Lee, Y. (۲۰۱۲). A Study of Evaluation Criteria for Disclosure and Transparency. *The Journal of American Academy of Business*, Cambridge, Vol. ۱۷, No ۲.
- * Naser, K., Nuseibeh, R. (۲۰۰۲). Quality of financial reporting: evidence from listed Saudi nonfinancial companies. *The International Journal of Accounting*, Vol. ۳۸, ۶۹-۴۱.
- * Niels Johannesen and Dan Thor Larsen, (2016), The power of financial transparency: An event study of country-by-country reporting standards, *Economics Letters*, 145, (C), 120-122.
- * Urquiza, F. B., Navarro, M. C. A., Trombetta, M., & Lara, J. M. G. (۲۰۱۰). Disclosure theories and disclosure measures. *Spanish Journal of Finance and Accounting/Revista Española de Financiación y Contabilidad*, ۳۹(۱۴۷); ۴۲۰-۳۹۳.
- * Vishwanath, T., Kaufmann, D. (۱۹۹۹). *Towards Transparency in Finance and Governance*. World Bank. Working paper.

یادداشت‌ها

- ¹. Bushman, R. M., Piotroski, J. D., and Smith, A. J
- ². Gernon H, Meeks GK.
- ³. Vishwanath, T., Kaufmann, D
- ⁴. Kohler, Eric L.
- ⁵. Standard and Poor's Transparency and Disclosure model
- ⁶. Association for Investment Management and Research (AIMR)
- ⁷. Jenkins committee report
- ⁸. Depoers, F.
- ⁹. Naser, K., Nuseibeh, R.
- ¹⁰. Urquiza, F. B., Navarro, M. C. A., Trombetta, M., & Lara, J. M. G.
- ¹¹. Lascar
- ¹². Niels Johannesen Dan Thor Larsen

¹³. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy

¹⁴. Bartlett Test

¹⁵. Association for Investment Management and Research (AIMR)